

Przedmiot: Teoria i filozofia prawa (ćwiczenia; grupa 2)

Prowadzący: Wojciech Zomerski (doktorant w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa, młody badacz w Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej).

Opis kursu: Na potrzeby niniejszego przedmiotu problematyka filozoficzno-prawna rozumiana jest jako ogólna refleksja nad prawem dokonywana z perspektywy „zewnętrznego obserwatora”, ale jednocześnie przydatna także z perspektywy „wewnętrznego uczestnika” fenomenu prawa¹. Tradycyjnie problematyka ta obejmuje trzy zasadnicze zagadnienia: istota prawa, jego wymiar faktyczny, oraz legitymizacja prawa². Choć ze względu na skrópowanie siatką godzin nie jest możliwe poruszenie na tych zajęciach choćby nawet podstawowych zagadnień z dziedziny teorii i filozofii prawa, to mam nadzieję, że zaprezentowane na zajęciach treści wzbudzą w uczestnikach zajęć ciekawość, która być może skłoni do zapoznania się z innymi zagadnieniami z tej tematyki na własną rękę. W tym celu w pierwszej kolejności omówimy jedno z „najgorętszych” zagadnień filozofii polityki i prawa, tj. rządu prawa. Będziemy zastanawiać się, czy Polska jest państwem prawa. Następnie zmierny się z pytaniem, kiedy (jeżeli w ogóle) uzasadnione staje się obywatelskie nieposłuszeństwo. Na przedostatnich zajęciach zastanowimy się jaką rolę do odegrania w demokratycznym państwie prawnym mają sędziowie i co to oznacza, że sędziowie mają być apolityczni. Zastanawiać się będziemy, czy spór polityczno-prawny, który trwa w Polsce od 2015 r. można rozpatrywać w kategoriach sporu o tożsamość konstytucyjną Polaków. Jako podsumowanie zajęć na ostatnim spotkaniu omówimy spór pomiędzy pozytywizmem a naturalizmem. Będziemy się zastanawiać czy w dobie praw człowieka, sądów konstytucyjnych i rządów prawa spór ten zachowuje aktualność.

Organizując niniejsze zajęcia, wychodzę z założenia, że filozofia prawa nie musi być czymś niepraktycznym, a ma przełożenie na pracę prawnika a co więcej dotyka ona problemów bardzo aktualnych i obecnych w debacie publicznej. W związku z tym niniejsze zajęcia będą zorientowane na szerszy kontekst społeczno-polityczny poruszanych zagadnień. Zajęcia te mają pełnić dwa dopełniające się cele. Pierwszy polega na wzbudzeniu w studentach ciekawości i nauczaniu umiejętności spoglądania na prawo niejako z zewnątrz, a także krytycznego wykorzystywania swojej wiedzy w ocenie sporów prawno-politycznych. Jednocześnie celem niniejszych zajęć jest ćwiczenie w studentach przyjmowania postawy, która jest zarazem krytyczna i otwarta. Przejawia się ona w takich cechach, jak: zdolność do życzliwego wysłuchania innego stanowiska, cierpliwe wykładanie własnych racji czy gotowość podejścia do jakiegoś problemu z innej, dotychczas nierozważanej strony. Stąd teoria i filozofia prawa jest tutaj przykładem przedmiotu *par excellence* humanistycznego. Końcowa ocena będzie wypadkową punktów przyznanych za obecność i krótkie wypowiedzi pisemne. Zajęcia mają przebiegać w atmosferze dialogu i wzajemnego poszanowania. W granicach rozsądku przyjmujemy zasadę, że nie ma poglądów złych, tylko mogą być poglądy źle uargumentowane.

---

¹ J. Zajadło, *Po co prawnikom filozofia prawa?*, Wolters Kluwers 2008, s. 7-8.

² R. Alexy, *The Nature of Legal Philosophy*, „Ratio Juris”, 17 (2). s. 156-167.

Organizacja zajęć: dyskusja, wspólna rekonstrukcja tekstów i próba ich odniesienia do sfery publicznej

Czas i miejsce: wtorek, 17:00-18:30 sala 501B

Konsultacje: ustalane indywidualnie (e-mail)

e-mail: wojciech.zomerski@uwr.edu.pl

Podręcznik: na zajęciach obowiązują przede wszystkim zadane na dane zajęcia teksty, w przypadku szukania inspiracji zaleca się następujący podręcznik: L. Morawski, *Główne problemy współczesnej filozofii prawa. Prawo w toku przemian*, Warszawa 2000.

Kryterium oceny:

- Za każdą obecność 1 punkt (5 punktów do zdobycia)
- Komentarze do zajęć – jeden można opuścić (każdorazowo 5 punktów do zdobycia: 2 za formę, 3 za treść); każdy komentarz powinien mieć minimum 1 a maksymalnie 2 strony w Wordzie (czcionka Arial, 11, interlinia 1.15, wyjustowanie)
  - Komentarz do zajęć nr 2 (5 pkt)
  - Komentarz do zajęć nr 3 (5 pkt)
  - Komentarz do zajęć nr 4 (5 pkt)
  - Komentarz do zajęć nr 5 (5 pkt)
- prawo do jednorazowego podwyższenia oceny każdego studenta, ze względu na szczególną aktywność na zajęciach

Skala oceniania:

18-20 – bdb

17 -<18 – db+

16 <17– db

14 – <16 dst+

11 - <14 dst

[Baza tekstów](#) (kliknij)

[Interaktywna lista obecności i oceny](#) (kliknij)

Harmonogram zajęć:

Lp.	Data	Tematyka	Materiały / tematyka	UWAGI
1	26/02	#wstęp #wróblewski	J. Zajadło, <i>Po co prawnikom filozofia prawa.</i> Omówienie podstawowych zagadnień egzaminacyjnych	
2	05/03	#rządyprawa	J. Kaczyński, <i>Czy Polska jest państwem prawa?</i> M. Krygier, <i>Cztery pytania o rządy prawa: Dlaczego? Co? Gdzie? I kogo to obchodzi? Część I</i> Na zajęciach fragment filmu – <i>Bohemian Rhapsody</i> (Wielka Brytania 2018, reż. Bryan Singer)	Komentarz do zajęć nr 2, czas wysłania: 10/03
3	12/03	#obywatelskieniepos luszeństwo	M. Kaczmarczyk, <i>Obywatelskie nieposłuszeństwo</i> <i>Manifest sprawców obalenia pomnika ks. H. Jankowskiego</i> Na zajęciach: fragment filmu (00:39:00-01:02:00) - <i>Dziki historie</i> (Argentyna 2014, reż. Damián Szifron)	Komentarz do zajęć nr 3, czas wysłania: 16/03
4	09/04*	#(a)polityczność #konstytucja #sędziokracja	A. Scalia, <i>Mułowie Zachodu: Sędziowie jako arbitrzy moralni</i> <u>L. Morawski, Spór o tożsamość konstytucyjną Polaków</u>	Komentarz do zajęć nr 4, czas wysłania: 20/04
5	16/04*	#pozytywizm #prawonaturalne	G. Radbruch, <i>Ustawowe bezprawie i ponadustawowe prawo.</i> L. Morawski, <i>Rozdział I i XI</i> [w:] Główne problemy współczesnej filozofii prawa. Prawo w toku przemian, Warszawa 2000. Na zajęciach: 1) http://www.dw.com/pl/mateusz-morawiecki-w-dw-prawo-nie-jest-najwa%C5%BCniejsze/av-37582962 2) http://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/2969	Komentarz do zajęć nr 5, czas wysłania 20/04

* wbrew temu co widnieje w USOS, zajęcia odbędą się w kwietniu